

**BULGARİSTAN'DA FAALİYET GÖSTEREN ŞUMNU NAZİM
HİKMET KÜLTÜR EVİ İLE MOZAİK DERGİSİNİN TÜRKÇE VE
TÜRK KÜLTÜRÜNE KATKILARI BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ****EVALUATION OF ŞUMNU (SHUMEN) NAZİM HİKMET
CULTURAL HOUSE AND MOZAİK JOURNAL OPERATING IN
BULGARIA IN TERMS OF CONTRIBUTIONS TO TURKISH
LANGUAGE AND CULTURE***Ülker ŞEN****Özet:**

Osmanlının Balkanları fethi sonrasında yaklaşık beş yüz yıl Bulgaristan topraklarında diğer etnik gruplarla hoşgörü, adalet içerisinde yaşayan Türklerin huzuru, 93 Harbi'nden sonra bozulmuştur. Türkler, bu tarihten başlayarak 1980'li yılların sonuna kadar sürekli baskı altında tutulmuştur. Özellikle 1980'li yıllarda Türklere karşı adeta soy kırım yapılmış, Türklerin adlarını, dillerini, dinlerini, soylarını değiştirmeleri için türlü yollar denenmiştir. Böylesi bir ortamda Bulgaristan Türklerini ayakta tutan ise birlik olup dillerine, kimliklerine sahip çıkmaları idi. Günümüzde Bulgaristan Türkleri de ataları gibi dillerini ve kültürlerini yaşatmak için uğraş vermektedir. Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve onun yayın organı olan Mozaik dergisi de verilen uğraşın bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu durumdan hareketle çalışmanın amacı, Bulgaristan'da faaliyet gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evini ve onun yayın organı olan Mozaik dergisini Türkçe ve Türk kültürüne katkıları açısından değerlendirmektir. Çalışma betimsel nitelikli olup doküman incelemesi yöntemine dayanmaktadır. Toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışma sonucunda Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Mozaik dergisinin aynı amaç doğrultusunda faaliyet gösterdikleri, Türkçe ve Türk kültürüne birçok bakımdan katkı sağladıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan Türklüğü, Şumnu Nazım Hikmet Kültür Merkezi, Mozaik Dergisi, Türkçe Eğitimi ve Kültür Aktarımı, Çocuk Dergiciliği.

Abstract:

The peace of Turks, who has been living in tolerance and justice with other ethnic groups in Bulgaria for about 500 years after the Ottoman conquest of the Balkans, degraded after the war of 93. The Turks, were under constant pressure from

* Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü – Ankara
ulker_sen@hotmail.com

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

that date till the end of the 1980s. Especially in the 1980s there was a genocide like actions against Turks, several ways to change Turks names, languages, religion, surnames were tried. In such an environment their union and claim of their language and identities sustained the Turks in Bulgaria. Today, Bulgarian Turks is striving to keep their language and culture a live such as their ancestors. Shumen Nazım Hikmet Cultural House and the publication organ Mozaik journal appears to be a manifestations of this endeavor.

As a result of this, the aim of the study is to evaluate Shumen Nazım Hikmet cultural house and Mozaik journal in terms of their contribution to Turkish language and culture. This descriptive study is based on the method of document analysis. The collected data were subjected to content analysis. As a result of the study, it is observed that Shumen Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik journal operate towards the same goal and contribute to Turkish language and culture in many ways.

Key words: Bulgarian Turks, Shumen Nazım Hikmet Cultural Center, Mozaik Journal, Turkish Education and Cultural Transmission, Child magazines.

Giriş

Batıda Sırbistan ve Makedonya, kuzeyde Romanya, güneyde Yunanistan, güneydoğuda Türkiye ile komşu ve doğuda Karadeniz ile çevrili olan Bulgaristan, Türk varlığı ve tarihi açısından önemli bir yere sahiptir. Zira, "*Balkanlarda Türk hâkimiyetini ilk önce gören ve Türk hâkimiyetinde en çok kalan bir bölge*" (Turan ve İbrahimgil, 2004'ten akt. Yalçın, 2009, s. 557) konumundadır.

Bulgaristan (Balkanlar)'daki Türk varlığı Süleyman Paşa'nın 1354 yılında Çanakkale Boğazı'nı geçerek Gelibolu'ya adım atmasıyla başlamış (Toğrol, 1989) gibi görünse de aslında Osmanlıdan önce de Bulgaristan'da Türkler vardı. Orta Asya'dan, Hazar Denizi'nin ve Karadeniz'in kuzeyini takip ederek gelen Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Oğuzlar (Uzlar), Kumanlar Bulgaristan topraklarına yerleşen Türklerdir (Memişoğlu, 1995).

"Türklerin Bulgaristan'a yerleşmesi, Osmanlıların Balkanları fethetme hareketi ile yoğunluk kazanmıştır. Bulgaristan'ın Osmanlı hâkimiyetine girmesi Murad Hüdavendigar (1360–1389) zamanında başlamış ve Yıldırım Bayezid (1389–1402) döneminde tamamlanmıştır. 1363 yılında Filibe, 1364'te Eski Zağra, 1371'de Yanbolu, Kornobat ve İhtiman, 1382'de Sofya, 1388'de Pravadi, Şumnu, Varna ve nihayet 1393'te başkent Tırnova fethedilmiştir. Kosova Savaşı'nda (1338) şehit edilen Sultan Murad'dan sonra tahta geçen oğlu Yıldırım Bayezid Bulgaristan'ın tümünü (1396) fethederek Osmanlı Devleti'ne kazandırmıştır" (Memişoğlu, 1995, s. 24-25).

Bulgaristan'da yaklaşık beş yüz yıl hoşgörü ve adalet ile hüküm süren Osmanlı hâkimiyeti, İmparatorluğun çöküş dönemine girmesi ve

Balkanlar'da toprak kaybetmeye başlaması ile bozulur. Çöküş döneminden önce Bulgaristan'daki Türk nüfusu kimi bölgelerde diğer halklarla aynı kimi yerlerde de diğer halklardan daha fazla idi. Ancak bu durum 1877/78 Türk-Rus Savaşı (93 Harbi)'ndan sonra zorunlu göç ve asimilasyon politikası ile değişmiştir. 16 Haziran 1877 yılında Rusların Tuna Nehri'ni geçmesiyle Osmanlı Devleti'nin Rumeli topraklarını kaybı da böylece başlamış olur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma dönemini fırsat bilen Ruslar, Türk tarihinde 93 Harbi olarak da bilinen 1877/78 Türk-Rus Savaşı'nda Bulgaristan Türklüğüne yönelik yıldırma, eritme, yok etme politikaları uygulanmıştır. Türkler zorla ve işkencelerle topraklarından koparılmış, göçe zorlanmıştır (Toğrol, 1989, s. 17, 69).

Savaştan yenik çıkan Osmanlı, 3 Mart 1878 tarihinde Yeşilköy (Ayastefenos) Antlaşması'nı¹ ve 13 Temmuz 1878 tarihinde de Berlin Antlaşması'nı imzalamıştır. Berlin Antlaşması ile Türkler resmen ilk defa Bulgaristan'da azınlık konumuna getirilmiş, Türklerin temel hak ve özgürlükleri uluslararası anlamda güvence altına alınmış² oluyordu (Kâmil, 1989).

"Bulgar Prensiği, 30 yıl Osmanlı Devleti'ne vergi veren özerk bir yönetimin ardından 1908 yılında bağımsızlığını ilan etmiş ve krallık sistemine geçmiştir" (Özlem, 2008, s. 347). 1909 yılında ise Osmanlı Devleti ile İstanbul Protokolü ve Sözleşmesi imzalamıştır. Sözleşme ve protokol ile birlikte, Bulgaristan'daki Türk azınlığın din ve mezhep hürriyetine kavuşacağı; Bulgarlar gibi medeni ve siyasi haklara sahip olacağı, Türk azınlıklara ait vakıf, okul, cami, mescitlerin korunup yaşatılacağı ön görülüyordu (Kâmil, 1989).

1944 yılına kadar genel olarak Bulgaristan'daki Türklerin hakları Osmanlı ve Türkiye tarafında korunmaya çalışılsa da Bulgaristan Türkleri için göç ve baskı hep varlığını hissettirmiştir. 1944 yılından sonra Bulgaristan'da komünist rejimin devreye girmesi, Bulgaristan'daki Türkler için yeni bir mezalim dönemi olmuştur. Komünist baskı ile yüz binlerce Türk, Türkiye'ye göç etmiştir. 1985 yılına gelindiğinde ise Bulgaristan'da yaşayan Türkleri asimile etme, kimliğinden uzaklaştırma, dinî değerlerini, kültürünü yok sayma, dilinden koparma hareketi insanlık dışı bir hâl almıştır. Bu baskı ve işkencelere dayanamayan Türkler ayaklanmaya, haklarını aramaya ve örgütlenmeye başlamıştır. Dışarıdan Türkiye de Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarına destek vermiştir.

¹ Osmanlı Devleti açısından ağır şartlar içeren Yeşilköy Antlaşması, Berlin Antlaşması'nın imzalanmasıyla kâğıt üzerinde kalan bir antlaşma niteliğine bürünmüştür.

² Türkiye'nin taraf olmadığı, Bulgaristan'ın müttefik devletlerle imzaladığı Neuilly (Nöyi) Barış Antlaşması (27 Kasım 1919) ve Paris Barış Antlaşması (10 Şubat 1947) da azınlıkların dolayısıyla Türklerin haklarını gözetilen bir antlaşma niteliğindedir (Kâmil, 1989). Ancak Bulgaristan'da Berlin Antlaşması'ndan birkaç yıl sonrasında (antlaşma hükümleri hiçe sayılarak) ve devamında Türklerle yönelik baskılar, katliamlar baş göstermiştir. Konu ile ilgili bk. (Alp, 1990).

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

Bulgaristan'daki Türklerin dik duruşu, Türkiye'nin etkisi ve siyasi etkenlerle Bulgaristan devlet başkanı Todor Jivkov yönetiminde, "25 Mayıs 1989'da yapılan toplantıda Türkiye sınırlarının göç etmek isteyenler için açılacağı kararı alınmıştır" (Tahir, 2009, s. 103). Karar sonrasında sınırın Türkiye tarafından kapatıldığı 21 Ağustos 1989 gününe kadar 362.000 kişi Türkiye'ye göç etmiştir (Yalimov, 2002'den akt. Tahir, 2009, s. 114). Bu "göç, II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da gerçekleşen en büyük kitlesel göç hareketi olma özelliğini taşımaktadır" (Özlem, 2008, s. 347).

Genel bir değerlendirme yapıldığında Bulgaristan Türklüğünün tarih boyunca yaşanan savaşlar ya da siyasi olaylar neticesinde Türkiye'ye doğru dört büyük göç hareketinin olduğu görülmektedir: 1. 93 Harbi'nden sonra yaşanan 1878 göçü, 2. Balkan Harbi'nden sonra yaşanan 1912 göçü; 3. II. Dünya Savaşı sonunda sosyalist rejime geçen Bulgaristan'ın izlediği politikalar neticesinde 1950-51 yılları arasında yaşanan göç; 4. Son göç dalgası ise yıllardır uygulanan asimilasyona, işkence ve eziyetlere dayanamayan Bulgaristan Türklüğünün gösterdiği tepki neticesinde 1989 yılında gerçekleşen göç olmuştur.

1989 yılının ardından Bulgaristan, komünist rejimi bırakmış demokratik rejime geçiş yapmıştır. Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımız demokrasinin gelmesiyle birlikte geçmiş yıllara nazaran daha rahat bir ortamda olsalar da yine de Türklere yönelik baskı, yıpratma politikaları devam etmiştir. Bu durum, Bulgaristan'ın 2007'de Avrupa Birliği'ne üye olmasından sonra da varlığını ciddi şekilde hissettirmektedir. Şöyle ki günümüzde dahi AB üyesi Bulgaristan'da, Türklerin Türkçe yayın yapan ve Bulgaristan Türklüğünün sesi olan millî bir gazetesi bulunmamakta/izin verilmemekte; Mozaik dergisi gibi kendi imkânlarıyla Türkçe yayın yapan küçük dergilere ise bin bir zorluk uygulanmakta; okullarda doğru dürüst Türkçe eğitim verilmemekte, ana dili eğitimi hakkı tanınmamaktadır. Bulgaristan'daki Türk nüfusu yok sayılmaya ya da eritmeye çalışılmaktadır. Oysa bugün başta Şumnu olmak üzere Yenipazar, Eskicuma, Varna, Razgrad, Filibe Osmanpazarı, Rusçuk, Servi, Lom, Kızanlık, Yeniçağra, Çırpan, Tatarpazarlığı, Karlova, Sarımbeyli, İhtiman, Köstendil, Cumaibalâ, Eğripalanga, Kırcaali, Eğridere, Darıdere, Koşukavak, Mestanlı, Cisri Mustafapaşa buram buram Türk tarihi ve kültürü kokan, Türklerin yoğunlukta olduğu şehirlerdir.

Bulgaristan Millî İstatistik Enstitüsü (NSİ/ National Statistical Institute), 1-28 Ocak 2011 tarihleri arasında yapılan 17. nüfus sayımının sonuçlarına göre ülkede 7.364.570'lik bir nüfusun olduğunu açıklamıştır. Doldurulması tercihe bağlı olan etnik kökene yönelik elde edilen verilere bakıldığında kendisini Türk olarak tanımlayan vatandaşların 588.318 ve toplam nüfusa oranının %8,8 olduğu (2001 yılında yapılan sayımdan bu yana Türk etnik azınlığı %0,6 oranında azalmıştır.); kendisini Roman olarak

tanımlayan vatandaşların 325.343 ve toplam nüfusa oranının %4,9 olduğu görülmektedir. Etnik kökene göre şehirleşme oranına bakıldığında da Bulgarların %77,5'i, Türklerin %37,7'si, Romanların %55,4'ü şehirlerde yaşamaktadır. Ayrıca Türklerin %63,7'sinin Kırcaali, Razgrad, Tırgovişte, Şumnu, Silistre, Dobriç Rusçuk, Burgas şehirlerinde yoğun olarak yaşadıkları belirtilmektedir. Etnik kökene yönelik elde edilen verilerde dikkat çeken diğer bir nokta da kendisini herhangi bir etnik gruba dâhil etmeyenlerin %0,8 (53.391)'lik bir kesim oluşturduğu ve bu kesimin de 19 yaş altı gençlerden oluştuğuna ilişkin veridir.

Yine doldurulması tercihe bağlı olan ana dili seçeneğine ilişkin elde edilen verilere bakıldığında ana dilinin Bulgarca olduğunu söyleyenlerin nüfusun %85,2 (5 659 024)'sini; ana dilinin Türkçe olduğunu belirtenlerin nüfusun %9,1 (605 802)'ini; ana dilinin Roman dili olduğunu belirtenlerin ise nüfusun %4,2 (281 217)'sini oluşturduğu anlaşılmaktadır. Kendisini Türk etnik grubuna dâhil edenlerin 564.858'i ya da %96,6'sı ana dili olarak Türkçeyi gösterirken kendisini Türk etnik grubuna dâhil edenlerin 18.975'i ya da %3,2'si de ana dili olarak Bulgarca'yı göstermiştir. Etnik grup olarak kendisini Bulgar olarak tanımlayanların 18.975'i ve etnik grup olarak kendisini Roman olarak tanımlayanların 549'u da ana dili olarak Türkçeyi göstermiştir(http://www.nsi.bg/census2011/PDOCS2/Census2011final_en.pdf).

Yukarıdaki nüfus verilerine bakıldığında Türklerin en büyük azınlık nüfus olduğu görülecektir. Yoğun nüfus, tarihî gerçekler ve yasal dayanaklar ortada olsa da Bulgaristan Türklerinin haklarını tam anlamıyla elde edemedikleri yadsınmaz bir gerçektir. Bulgaristan Türklerinin uğradığı haksızlık ve şiddete karşı en güçlü koruyucusu Türkçe olmuştur. Dilin, bir milletin kimliği, kültürü, geçmişi, geleceği ve varlık sebebi olduğunu bilen soydaşlarımız bütün zorluk ve imkânsızlıklara rağmen Bulgaristan'da Türkçeyi ve Türk kültürünü yaşatmaya çalışmaktadırlar. Türkçe ve Türk kültürünü Bulgaristan'da yaşatmak, yaymak, genç nesillere aktarmak misyonunu üstlenen birkaç kültür evi/dernek Bulgaristan'da faaliyet göstermektedir. Bu kültür evlerinden biri de "Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi"dir.

1. Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Faaliyetleri

Şumnu, Osmanlı döneminde önemli ve stratejik bir yere sahipti. Öyle ki devletin "*Rumeli'deki askerî varlığının ikmal ve depo üssü, hattâ yüzyılın belli başlı savaşlarında ordugâh karargâh (ordugâh) merkezi*" (Köksal, 2005, s. 185) olmuştur. 2011 yılı nüfus sayımı verilerine göre Şumnu, ilçe merkezinde 80.855 olmak üzere 180.528'lik nüfusa sahiptir. Şumnu, etnik nüfus bakımından (etnik grubunu belirtenler arasında) değerlendirildiğinde 99.446 Bulgar, 50.878 Türk, 13.847 Roman nüfusuna sahiptir (http://www.nsi.bg/census2011/PDOCS2/Census2011final_en.pdf). Türkler

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

azınlık nüfusu bakımından ilk sırada yer alırken tarihî eserleri ile de (Tombul Camii, Şumnu Saat Kulesi, Bedesten, Köprübaşı Hamamı, Kalak/Kılak Camii, Rıfat Paşa Tatar Camii ve Medresesi, Erkek İmam Hatip Lisesi, Ravna Çeşmesi, Kurşun Çeşmesi,...) şehrin dokusuna damgasını vurmuştur.

Şehirde Türk kültürünün, Türkçenin yeni nesillere aktarılması, yaşatılması ve diğer etnik gruplarla birlikte dostluğun, kardeşliğin inşası için çalışan "Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi"nin 115 yıllık bir geçmişi vardır.

Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evinin temelleri 1898 yılında Şumnu Türk Kiraathanesinin oluşturulması ile atılmıştır. Kiraathanenin ortaya çıkışına Türk öğretmenlerin kiraathaneye Türkçe kitaplarını bağışlamaları ve kitap toplama kampanyası başlatmaları sebep olmuştur. Bu kültür ve eğitim hareketi Bulgaristan'da izlenen siyasetten fazlasıyla etkilenmiştir. Özellikle göç hareketlerinde ve 1984 yılında ad değişimi dönemlerinde çalışma alanları kısıtlanmış, faaliyetleri engellenmiş, arşiv belgeleri ve Türkçe yayınlar yok edilmiş, sanat ve folklor grupları dağıtılmıştır. Kültür evi, siyasi baskılarla amacına hizmet edemez duruma getirilmiştir. Kimi zaman kültür evi siyasete malzeme yapılmaya çalışılmış kimi zaman da yöneticileri bile Türkler hakkında casusluk yapmaya zorlanmıştır.

Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi, tarihî süreç içerisinde Türk Kiraathanesi, Şafak, Şen Yurt, Turan Cemiyeti, Yeni Devir Okuma Evi gibi isimler almıştır. Kültür evi, Nazım Hikmet adını ise 1952-54 yıllarında yazarın Şumnu'yu ziyaretlerinden sonra almıştır.

Kültür evi, 2002 yılından itibaren de yöneticisi Nurten Remzi başta olmak üzere üyelerinin üstün çabalarıyla varlığını devam ettirmektedir. Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evinin amacı, Mozaik dergisinin ilk sayısında şu şekilde belirtilmiştir:

"Türklüğün güzelliklerini canlandırmaya, incelemeye, korumaya, tanımaya, yenilemeye çaba gösterir ve bu konularda zor da olsa çalışma şartları yaratır.

Bulgaristan Türklerine ait folkloru, halk oyun ve türküleri, mani, efsane, edebiyat, Karagöz oyunu, el işleri, sanat, gelenek, görenek, adetleri inceler, korur, yayar, çağdaşlaştırır ve rengarenk baş döndürücü Deliorman Türk kültürü ile ilgili bilenlerin bilgilerini geliştirir, bilmeyenlere tanıtır.

Yerli ve uluslararası festival, konser, yarış, gösteri, karnaval, seminer, edebiyat ve sanat geceleri, sergi, gezi, kurslar, kitap ve aydın kişiler tanıtımı, bayram kutlamaları, başka toplumsal faaliyetlere katılır, düzenler ve örgütler.

Kültür ocağında Ramazan ve Kurban bayramları, Hıdırellez, Kandil geceleri Bahar şenlikleri, Dünya kadınlar günü, başka etnik grupların bayramlarından ise Noel, Yeni yıl, Doğum ve Ad günleri, Kızıl yumurta, Bango Vasiliy yer alır.

Eğitim ve kültürü kapsayan çalışmalar dışında farklı olanlara hoşgörü, saygı, güven, barış konuları yoğunlukla ele alınır. Aynı anda diğer toplumlara, din, ırk, yaş, millet, sosyal, maddi, siyasi, eğitim durumu demeden saygı göstermekle küçümsememekle sadece Türklerin değil, toplumsal gelişim ve hayatına büyük ve önemli katkıda bulunur" (Mozaik, 2007, S. 1, s. 5).

Fotoğraf 1: Şumnu Kültür Evi

Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Şumnu Kültür Evi Derneği çatısı altında faaliyet gösteren organlar şunlardır: Mozaik Dergisi; Edebiyat Kulübü; Genç Kalemler Edebiyat Kulübü; Şen Mozaik Çocuk Korosu; Karagöz Tiyatrosu; El İşleri Kulübü; Kız Saz Orkestrası; Kız Zurna Grubu; Kız Davul Grubu; Destan Folklor Grubu; Kütüphane Kulübü

1.1. Mozaik Dergisi: Mozaik; kültür, sanat, eğitim, kültür ve sanat alanında Bulgaristan'da Türk çocuk ve gençlerine yönelik yayın yapmaktadır. Dergi, ilk kapağından son kapağına kadar Türkçe yayınlanmaktadır (2010 yılından itibaren derginin sadece içindekiler sayfası Türkçe-Bulgarca verilmektedir). Ücretsiz olarak bütün okuyucularının hizmetindedir. İlk sayısını 2007 yılında yayın hayatına katan dergi 2013 yılına kadar aralıksız çıkmıştır. Türkçeyi, Türk kültürünü yaşatan; renkli ve dolu içeriği ile çocuk ve gençlik eğitimine önemli katkı sağlayan Mozaik, yeri doldurulamayacak bir etkiye sahiptir.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

Fotoğraf 2-3: Mozaik, 1(ilk) ve 61. (son) Sayı
Kapak Görüntüsü

1.2. Edebiyat Kulübü: Şumnu Kültür Evi Derneği, Deliorman Yazarlar Derneği ve Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi iş birliği ile oluşturulan Şumnu Edebiyat Kulübü; öykü, şiir, deneme, eleştiri gibi yazınsal türler üzerine çalışmaların ve uygulamaların yapıldığı bir kulüptür. 10 yıldır çalışmalarını sürdürmektedir. Edebiyatın şiir,öykü, deneme, öykü, hikâye, şiir, eleştiri, kompozisyon alanlarında ürün vermek isteyen, bu alanlara ilgi duyan yaş, cinsiyet, meslek sınırı ve şartı olmadan herkese kapısı açıktır. Edebiyat kulübünün amacı, Bulgaristan Türkleri içinden yetişmiş edebiyatçıları, şairleri ve yazarları tanıtmak, bu alanda yaşayan değerleri yeni nesillerle buluşturmak; Türkiye ve dünya çapında önemli yere sahip edebiyatçıları, şairleri ve yazarları tanıtmak, okumayı sevdirmek; edebiyatın yazınsal alanlarına ilgi duyanlara destek vermek ve onların bu alandaki yeteneklerini geliştirmek olarak tanımlanabilir.

Nazım Hikmet Resitali, Şumnu Genç Kelemler Şiir Şöleni, Mizahçı Hüseyin Hayrullah'ı Anma, Dünya Çocuklarla Güzel Kompozisyon Yarışması, Havva Pehlivan Özgür Kitap Tanıtım Günü... vb. Edebiyat Kulübünün yaptığı etkinliklerden bazılarıdır.

Fotoğraf 3-4: Havva Pehlivan Özgür (Bulgaristan/Ezerçeli)'ün ve Ezerçe'den Çıktım Yola Adlı Kitabının Okuyucuları ile Buluşmasından , (Mozaik, 2011, S. 44, s. 24)

1.3. Genç Kalemler Edebiyat Kulübü: Mozaik dergisinde "Genç Kalemler" köşesinde şiirlerini yayınlama fırsatı bulan genç ve çocukların yeteneklerinin değerlendirilmesi için Genç Kalemler Edebiyat Kulübü kurulmuştur. Aslında bu kulüp, edebiyat kulübü gibi, öykü, şiir, deneme, eleştiri gibi yazınsal türler üzerine çalışmaların ve uygulamaların yapıldığı bir kulüptür. Genç kalemler, bu kulüp aracılığı ile edebiyat eğitimleri de almaktadır. Şair, yazar Ümit Yaşar Işıkhan'ın Muğla Datça'da kurduğu Şiir Atölyesi ile Mozaik dergisinin kardeşlik anlaşması imzalamasıyla Bulgaristanlı Türk genç ve çocuklarının şiir eğitimi almaları sağlanmıştır. Kulüp üyeleri genç ve çocuklardır. Etkinlikleri de yine bu genç ve çocuklar gerçekleştirmektedir. En dikkat çeken faaliyetleri ise her yıl yapılarak artık gelenekselleşen Genç Kalemler Şiir yarışmasıdır. Türkçe şiirlerin Bulgaristan gök kubbesinde yankılandığı bu şiir şöleni şuna kadar 6 kez düzenlenmiştir. Şiir yarışması etkinliğini, yine her yıl geniş katılımı olarak düzenlenen Genç Kalemler Kompozisyon Yarışması izlemektedir. Bu kompozisyon yarışması da şuna kadar 3 kez gerçekleştirilmiştir. Yarışmalarda dereceye giren ve teşvik alan genç ve çocuklara ödüller verilmekte, yazıları ve şiirleri Mozaik dergisinde yayınlanmaktadır. Bu faaliyetler genç nesillerin Türkçeye sınıksız tutunmasına vesile olmaktadır.

Fotoğraf 5: 4. Genç Kalemler Kompozisyon Yarışması (Mozaik, 2012, S. 55, s. 13)

Fotoğraf 6-7: 2. Genç Kalemler Şiir Yarışması ve Şöleni (Mozaik, 2008, S. 13, s. 6)

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

1.4. Şen Mozaik Çocuk Korusu: 11 yıl önce kurulan koro, Türkçe çocuk şarkıları ve türküleri seslendirmektedir. Koronun öncelikli amacı, küçük yaştan çocuklara Türkçeyi şarkılarla ve türkülerle sevdirmek, öğretmek; çocuklara güven duygusunu aşılama şeklinde sıralanabilir. Şumnu'da ve diğer şehirlerde yapılan kültürel faaliyetlere katılarak hünelerini sergileyen çocuklar, büyük ilgi ve hayranlıkla dinlenmektedir.

1.5. Karagöz Tiyatrosu: Kültür evinin kuruluş gerekçeleri arasında da yer alan Karagöz gölge oyununu tanıtmaya, yayma, koruma, inceleme, çağdaştırma ilkesi doğrultusunda faaliyet gösteren Karagöz Tiyatrosu, 7 yaşındadır. Geleneksel Türk gölge oyunu Karagöz sanatının özelliklerini, inceliklerini Türkiye'de uzmanlarından öğrenen tiyatro üyeleri, öğrendiklerini Şumnu'da gösterileriyle ortaya koymaktadırlar. Gerek Bulgaristan Türklerine gerekse Bulgarlara ve diğer etnik gruplara birçok kere gösteri sunmuşlardır. Böylece Türk kültürünün yayılmasına, etnik gruplar arasında da dostluk köprülerinin sağlanmasına katkı sağlamaktadırlar. Dünya Tiyatro Günü Karagöz oyunu, Dostlar Gösterisi oyunu, karnavallara ve festivallere katılımlar Karagöz Tiyatrosunun faaliyetleri arasındadır. Ayrıca kültür evinin çeşitli toplantılarında da gösterilerde bulunmaktadırlar.

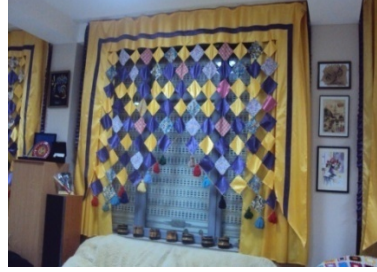

Fotoğraf 8: Karagöz Tiyatrosu Üyeleri Karagöz-Hacivat Kuklaları ile Şumnu Bereket Festivalinde (Mozaik, 2009, S. 21, s. 23)

Fotoğraf 9: Karagöz Tiyatrosu Üyeleri Kültür Evinde Prova Yaparken (Mozaik, 2009, S. 21, s. 23)

1.6. El İşleri Kulübü: Kulüp, bayanlara yönelik oluşturulmuştur. 10 yıllık bir geçmişe sahiptir. Kulübün amacı, bayanların el işlerini öğrenmesini sağlamak, boş zamanlarını değerlendirmek, unutulmaya yüz tutmuş Türk el işlerini büyüklerin katkısıyla yeni genç nesillere öğretmek şeklinde ifade edilebilir. Dantel, örgü, iğne oyası, nakış, makrome, kırk yama, ... gibi el işleri yaşatılmaya, Bulgaristan Türk kadınlarının elinde hayat bulmaya çalışılmaktadır.

Fotoğraf 10-11: Kültür Evinin Süsleyen Bulgaristan Türk Kadınlarının El İşleri: Dantel, örgü, kırk yama...

1.7. Kız Saz, Davul, Zurna Orkestrası: 5 yıl önce Şumnu Kültür Evi Derneği Başkanı Nurten Remzi ve İstanbul'dan Prof. Fahrettin Olguner, gençlere ve çocuklara yönelik bağlama, davul, zurna, folklor oyunu, türkü ve musiki gibi manevi değerleri gelecek nesillere aktarmak temel amaçlı bir girişimde bulunmuşlardır. Bu amaç çerçevesinde kültür evinin genç üyeleri Türkiye'de kısa süreli de olsa eğitimler almıştır. Müzik öğretmeni Yaşar Özkan, eline hiç enstrümanı almamış çocuklara 1 ayda bağlama, saz ve davul çalmayı öğretmiştir.

Şumnu Davul, Zurna ve Kız Saz Orkestrası; Kubbealtı Vakfı, Cenan Vakfı, Vefa Lisesi, Selimiye Tarım Anadolu Meslek Lisesi, Kadıköy Kız Lisesi ve Maltepe Üniversitesi destekleri ile gerçekleşen Balkanlar'a Türk Kültürü Köprüsü kursları sayesinde kurulmuştur. Kız Saz Orkestrası, Kız Davul Orkestrası, Kız Zurna Orkestrası bu üç orkestrayı farklı kılan Şumnu'da ilk olmalarıdır. Orkestra üyeleri, Türk müziğini ve ezgilerini yaşatmak, yaymak ve en iyi şekilde icra etmek için üstün çaba sarf etmektedir. Hatta Şumnu Saz Yarışması bile düzenlemişlerdir. Ayrıca orkestralar; Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Şumnu ziyaretinde, Deliorman at yarışları ve güreşlerinde, şiir şölenlerinde, bayram ve kutlamalarda kendilerini hayranlıkla dinletmişler ve dinletmeye de devam etmektedirler.

Fotoğraf 12: Şumnu Kız Saz Orkestrasının İlk Üyeleri (Mozaik, 2012, S. 55, s. 7)

Fotoğraf 13: Şumnu Kız Saz Orkestrasının Son Üyeleri

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

Fotoğraf 14: 7. Bereket Karnavalında Kız Davul Orkestrası Üyeleri (Mozaik, 2012, S. 61, s.25)

Fotoğraf 15: Palamara Şenliğinde Kız Zurna Orkestrası Üyeleri (Mozaik, 2012, S. 55, s. 7)

1.8. Destan Folklor Grubu: Destan Folklor Grubu, 2001 yılında kurulmuştur. Grup, ilk provalarını ise 19 Ekim 2002 tarihinde gerçekleştirmiştir. Amacı, Türk folklorunun önemli parçalarından olan Türk halk oyunlarını icra etmek, yeni nesillere aktarmak; bireylerin bedensel ve ruhsal gelişimine katkı sağlamak, kendilerine ve birbirlerine güven duymalarını, beraber hareket etmeyi ve paylaşmayı öğrenmelerini sağlamaktır. Bu amaçlarla yola çıkan grup, kurulduğu günden bugüne kadar birçok oyun sergilemişlerdir. Kız orkestralarında olduğu gibi folklor grubu da Türkiye'de halk oyunları ile ilgili kurslar görmektedir. Kurslar sayesinde Türkiye'nin çeşitli yörelerinin oyunlarını öğrenmişlerdir. Deliorman Entarisi Ala Benziyor Oyunu, Artvin, Roman Havası ve Karadeniz oyunları oynadıkları oyunlardan sadece birkaçıdır. Destan Folklor Grubu, kendi içinde bir de Şumnu Kültür Evi Destan Folklor Grubu Kadın Korosu kurmuştur. 10 yıl önce kurulan koronun ilk üyeleri Emine Müstecep, Rahime Muharrem, Azize Üzeir, İklime Salim, Fatma Mehmet, Sevim Hasan, Ükke Hanım, Mücevher Halilova, Nadiye Yakup, Benisiye Hanım, Rahime Mehmet, Gül Yakup ve Sevim Müstecep gibi 25 civarında kadın, hiç bıkmadan bildikleri Türküleri söylemişlerdir. Sayelerinde birçok unutulmaya yüz tutmuş Deliorman türküsü gün ışığına çıkmış, genç nesiller onlar sayesinde türkü söylemeyi sevmiştir.

Ayrıca onların katkılarıyla Şumnu Kültür Evi yayını olarak Nurten Remzi'nin Deliorman'da Suyun Gözü adlı notalı türkü kitabı çıkmıştır.

Fotoğraf 16: Destan Folklor Grubu ve Destan Folklor Grubu Kadın Korosu (Mozaik, 2012, S. 60, s. 16)

Fotoğraf 17: Destan Folklor Grubu (Mozaik, 2012, S. 60, s. 17)

1.9. Kütüphane Kulübü: Kütüphane Kulübünün amacı, Türkçe kitapları temin ederek halkın okuma alışkanlığını inşa etmek, Türkçenin okurlarını çoğaltmak, kültürlü, eğitilmiş, okuyan, araştıran genç nesillerin yetişmesine katkı sağlamak olarak tanımlanabilir.

Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Şumnu Kültür Evi Derneğinin yeni sayılabilecek faaliyet alanlarından biri de kütüphanedir. Bina yeri ve kitap temini sıkıntılarını yavaş yavaş aşan kültür evi, kütüphanesi ile Şumnu'da yediden yetmişe herkesin okuma alışkanlığı kazanması için seferber olmuştur. Bulgaristan'da Türkçe kitap bulmak ya da kütüphane oluşturacak kitapları temin etmek için bütçe oluşturmak çok zor. Bu zorlukları aşmak için kültür evi yöneticisi Nurten Remzi'nin ve Kütüphane Kulübü üyelerinin gösterdiği çabalar sonuç vermiş, binlerce kitap bağışı yapılmıştır. Ayrıca kültür evi için Şumnu Belediyesi tarafından bir bina tahsis edilmiştir.

Kültür evine Şumnu Belediyesi tarafından bir bina tahsis edilmiş olsa da bina son derece bakımsız durumdadır. Prof. Dr. Necati Demir başkanlığında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencileri (Topluma Hizmet dersi kapsamında kitap bağışında bulunmuşlardır) ve öğretim elemanları (maddi desteklerde bulunmuşlardır) tarafından verilen desteklerle binada bir nebze de olsun tadilat yapılmış ve bir kütüphane oluşturulmuştur³. Kütüphane Kulübü üyeleri kitapların tasnifi, kayıt altına alınması, okuyucu kayıtlarının tutulması gibi işlemleri yerine getirmektedir.

Şumnu'da bir kütüphane açılacak olması ve Türkçe kitapların varlığı bölge halkında sevinç ve gururun bir arada yaşanmasına vesile olmuştur.

Fotoğraf 18: Kütüphane Açılışı Öncesi

Fotoğraf 19: Şumnu Belediyesinin Kültür Evi İçin Tahsis Ettiği Bina

³ Kütüphanenin açılışında Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi yöneticisi Nurten Remzi, Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünü temsilen Prof. Dr. Necati Demir başkanlığında Yrd. Doç. Dr. Mehmet Kara ve Öğr. Gör. Dr. Ülker Şen ile Şumnu Türk gençleri ve halkı hazır bulunmuştur.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

Fotoğraf 20: Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi (ek bina)'nde oluşturulan Prof. Dr. Necati Demir Okuma Salonu

Fotoğraf 21: Öğr. Gör. Dr. Ülker Şen, Nurten Remzi, Prof. Dr. Necati Demir, Yrd. Doç Dr. Mehmet Kara ve Kütüphane Kulübü Üyeleri

2. Bulgaristan'da Türkçe Basın Yayın

Mozaik dergisinin Bulgaristan'da yayınlanan süreli Türkçe yayınlar arasındaki yerini anlayabilmek için tarihî süreç içerisinde Bulgaristan'da Türkçe basın ve yayın hayatının genel durumuna bakmak gerekir. Bu kapsamda karşımıza Bulgaristan'da basılan ilk Türkçe gazete olarak Tuna çıkmaktadır. 16.03.1865'te ilk yayını yapan gazete, 12 yıl, 3 ay, 27 günlük yayın hayatını Türk-Rus Savaşı sebebiyle 13.06.1877 tarihinde noktalar (Okday, 1980?).

Tuna gazetesinin çıkmasıyla birlikte Bulgaristan'da 1865'ten günümüze kadar aslında azımsanmayacak sayıda gazete ve dergi (dergiler gazetelere nispeten daha azdır) yayımlandığı görülmektedir. Dergi ve gazetelerin ömürleri siyasi, sosyal ya da ekonomik sebeplerden doğrudan etkilenmiştir. Bir günlük [İkbal (1929)], bir aylık [Arda (1920)] çıkanlar olduğu gibi on beş yıl [Çiftçi Bilgisi (1919-1934)] boyunca yayın yapanlar da olmuştur. Günümüze değin yayınlanan dergi ve gazetelere baktığımızda ömürleri kadar içerikleri ve yayınlanış amaçları ile birbirinden farklılık arz eden dergi ve gazetelerin olduğu da görülmektedir. Örneğin; Emniyet (1896-1908), Malumat (1898-1908), Nadas (1898-1891) gibi dergi ve gazeteler İslam menfaatlerini ve Osmanlı hukukunu koruma amaçlı yayın yaparken; İrfan (1931-1932), İtisam (1932-1933), Türk Sadası (1913-1920), Türk Sözü (1920-1921), Turan (1928-1934), Rumeli (1925-1926), Rodop (1929-1931) gibi dergi ve gazeteler Bulgaristan Türklerinin menfaatlerini koruma amaçlı; Koca Balkan (1921-1925), Medeniyet (1933-1943) gibi dergi ve gazeteler de Türkiye Cumhuriyeti aleyhinde yayın yapmışlardır.

Dergi ve gazeteler, yayın dillerine göre değerlendirildiğinde de 1865-1953 yılları arasında (aynı isimle tekrar çıkanlar da dâhil) Türklerin çıkardığı 150 adet gazete ve dergi arasından 131'inin Türkçe, 10'unun Türkçe ve Bulgarca, 4'ünün Bulgarca, 1'inin Türkçe ve Fransızca, 2'sinin Rumca, 1'inin Arnavutça, 1'inin de Fransızca yayın yaptığı tespit edilmiştir (Okday, 1980?, s. 2)

1865'ten günümüze kadar -tespit edilebilen- Bulgaristan'da yayın yapmış/yapmakta olan 162 Türkçe dergi ve gazete (aynı isimle tekrar çıkanlar da dâhil) içinden 26'sı dergi, 136'sı gazetedir (Acaroğlu, 1990; Okday, 1980?).

Mozaik dergisinin yayın merkezi olan Şumnu'da Yoldaş, Bulgaristan Türk Muallimler Mecmuası, Genç Mektepli, Yeni Söz, Savaş, İntibah, Sada-ı İslam, Yarın, Havadis dergi ve gazeteleri çıkmıştır. Yoldaş dergisi Şumnu'da çıkan ilk süreli yayın olması özelliğinin yanı sıra Bulgaristan'da yayınlanan ilk çocuk dergisi olma özelliğini de taşımaktadır. Genç Mektepli, Yoldaş, Bulgaristan Türk Muallimleri Mecmuası, Mozaik dergileri çocuk ve gençlik eğitimi yayınlarındandır.

Okay (1999), çocuk dergilerinin eğitim tarihi, çocuk edebiyatı, sosyal tarih, basın tarihi hatta siyasi tarih açısından bile önemli birer kaynak niteliğinde olduğunu belirtir. Birçok açıdan önem arz eden çocuk dergilerinin ilk sıradaki amacı ise çocuğu eğlendirerek eğitmek ve yeni nesillerin yetişmesine katkı sağlamaktır. Öyle ki Bulgaristan Komünist Partisi Türk çocuklarının kendi ideolojilerini benimsemesi için Eylülcü Çocuk, Piyoner, Filiz gibi çocuk dergileri çıkarmıştır. Yazılardan resimlerine kadar sosyalist tema hâkim kılınmıştır. Durumun ciddiyetinin ve öneminin farkına varan bir kısım Türk aydını da kendi dilinden ve kültüründen beslenen nesli yetiştirecek çocuk ve gençlik dergileri çıkarmıştır. Mozaik dergisinin önemini de tam bu noktada ortaya çıkmaktadır. Dergi, kendi kültüründen ve dilinden beslenen aynı zamanda diğer etnik gruplarla uyumlu, hoşgörülü, saygılı; bilim, teknoloji ve dünyadaki gelişmelerden haberdar; okuyan, yazan nesillerin yetişmesine katkı sağlamak amacıyla hizmet etmektedir. Aynı zamanda Bulgaristan'da Türk genç ve çocuklarına bu katkıyı sağlayacak son derece az sayıda dergi içinde kendi imkânları ile devam eden dergidir.

3. Mozaik Dergisi

Mozaik dergisi, Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evinin bir yayını olarak ilk kez Kasım 2007'de yayın hayatına başlamıştır. Her ay ücretsiz olarak yayınlanan Mozaik dergisinin bugüne kadar aralıksız 61 sayısı çıkmıştır⁴. Dergi; kültür, sanat, eğitim konularında çocuk ve gençlere yönelik olarak hizmet sunmaktadır.

Derginin yazı ve yayın müdiresi, kültür evinin de yöneticisi olan şair Nurten Remzi'dir. Derginin yayın merkezi ise Bulgaristan'ın Şumnu şehridir. 26*35 boyutlarında kuşe kâğıda basılan derginin, Bulgaristan genelinde ilk yıllarda Varna, Silistra, Rusçuk, Sofya, Dulovo, Razgrad, Kırcaali

⁴ Aralık 2012'de Mozaik dergisinin bilgisayarlarına gerekçe göstermeksizin el konulduğu için derginin basım ve yayını zorunlu olarak durdurulmuştur. En kısa zamanda yayını hayatına kaldığı yerden devam edeceğini umut ediyoruz.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

temsilcilikleri ile dağıtım yapılmakta iken son yıllarda çeşitli sebeplerle temsilciliklerin sayısı dörde düşmüş ve günümüzde Varna, Silistra, Razgrad, Sofya temsilcilikleri ile dağıtım yapılmaktadır. Bulgaristan dışında da aynı şekilde ilk yıllarda Türkiye, Kosova, Yunanistan, Makedonya, Moldova, Almanya, Azerbaycan, Avustralya, Japonya ve İran'da temsilcileri var iken son yıllarda İran temsilciliği bulunmamakla birlikte yeni bir temsilcilik de eklenmemiştir. Dergiye elden ya da posta yoluyla ulaşımın dışında www.mozaikdergisi.com adlı internet adresinden de ulaşılabilmektedir.

Remzi, derginin amacını ilk sayısında okuyucularına şu sözleri ile duyurmuştur:

"Merhaba; değerli okuyucular, Bulgaristan çocuk ve gençlerine hitap eden, Türkçe olan ve kültür, sanat ve eğitim konularını işleyen dergimiz artık bir gerçektir. Bulgaristan ve özellikle Deliorman'da yaşayan Türklerin günlük hayatı, yaşam tarzı, bayram ve özel günleri, özellikleri, iç dünyaları, görüş ve düşüncelerini ele alır. Bizim ve dünya tarihini, turistik yerleri ve canlıları tanıtır. İnsan ve toplumların özelliklerini anlatır. Bilim, teknik, matematik, fen spor ve başka konuları içeriğine alır. Böylece sizin çok önemli ihtiyaçlarınızı karşılamak, eksiklerimizi tamamlamak ve Bulgaristan Türkleri değerlerini hatırlamak, hatırlatmak, canlandırmak, incelemek, korumak, yaymak, sevdirmek, bilmeyenlere tanıtmak, bilenlerin bilgilerini artırmak. Bizden farklı olanları küçümsemeden, kırmadan, ezmeden, geçmiş ve çağdaş varlığımızı, soy ve menşemizi öğrenmek, kendimizi, kişiliğimizi, benliğimizi, namusumuzu, adımızı, şerefimizi korumak amaçlarımızdır. Diğer taraftan Türk çocuk ve gençlere, günlük ve sosyal, maddi ve manevi yaşamla ilgili bilgi vermek, günlük ve özel sözcük, deyim atasözü, bilim terimleri ve çağdaş Türkçemizi öğrenmek, oldukça geliştirmektir. Çünkü Bulgaristan'da ve dünyada geçmiş, dil, gelenek, onur ve gurur, zenginlik ve değerleri olmayan toplum, köksüz ağaç değiliz. Ne Mutlu Türküm Diyene!"

Dergi ilk sayısından itibaren sadece Türkçe olarak yayınlanmaktadır. Ancak 2010 yılından sonraki sayılarda içindekiler bölümü, -son sayfada- hem Türkçe hem de Bulgarca olarak yayınlanmaktadır.

Mozaik dergisinin şuana kadar yayınlanan bütün sayıları (61 sayı) tarafımızda mevcuttur⁵. Ancak çalışma kapsamında ilk (2007-2008) ve son (2012) yıla ait toplam 25 sayı değerlendirmeye alınmıştır.

Dergideki yazılar belli başlıklar altında verilmiştir. Dergi sayıları, başlıkların yer alma sıklıkları açısından değerlendirildiğinde:

İlk sırada 20-25 sıklıkla "Çocukça" "Edebiyat" "Haberler" başlıklarının;

⁵ Derginin bütün sayılarının bir arada olduğu özel baskıyı bize hediye eden Nurten Remzi'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

İkinci sırada 11-15 sıklıkla "Fırça Darbesi", "Genç Kalemler", "Hayvanlar", "Plaket", "Posta", "Şiir", "Tarih", "Türkçem" başlıklarının;

Üçüncü sırada 6-10 sıklıkla "Bayram", "Bilim ve Teknoloji", "Eğitim", "Gelenek", "Hoşgörü", "Spor", "Şumnu Kültür Evi Haber" başlıklarının;

Dördüncü sırada 1-5 sıklıkla "23 Nisan", "Altın Eller", "Anadilim", "Anaokulu", "Anma Töreni", "Atlas", "Aydın Kişiler", "Bağış", "Bağlama Kursu", "Balkan Kadınları", "Belirli Günler", "Bilgisayar", "Bilim", "Bitkiler", "Buluşma", "Çalıştay", "Çocuklarımız", "Çözüm", "Dahiler", "Dekoratif Bitkiler", "Dernekler", "Din", "Disko", "Doğa Afetleri", "Doğa", "Duygu Dolu", "Dünya Kadınlar Günü", "Düşünce", "Ebru Sanatı", "Ergenlik Dönemi", "Faaliyet", "Festival", "Film", "Folklor", "Genç Yetenekler", "Göç", "Gösteri", "Gurbet", "Güreşler", "Halk Masalları", "Harita", "Hikaye /Masal", "Hikaye", "İlan", "İnanç", "Jübile", "Karnaval", "Kitap Tanıtım", "Kurban", "Kutlama", "Kutlu Doğum", "Maniler / Hikaye", "Masal", "Matematik", "Mayıs Anısına", "Memleket", "Meslek", "Mevsimler", "Mizah", "Mutfak", "Mülakat", "Müze", "Müzik", "Nasrettin Hoca", "Okul", "Poster", "Psikoloji", "Ramazan", "Sabun", "Sağlık", "Sahne", "Sanat", "Sanatçı", "Sevgi", "Sihirbas", "Soykırım", "Söyleşi", "Sünnet", "Şehit Töreni", "Şenlik", "Şiir Atölyesi", "Şiir Şöleni", "Tarihi Yerler", "Teşekkür", "Tiyatro", "Toplantı", "Türk Kültürü ve Eğitimi", "Türk Tiyatrosu", "Türkiye", "Türkü", "Varna Festivali", "Yağmur Duası", "Yarışma", "Zeybek" başlıklarının yer aldığı görülmektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi Mozaik dergisi eğitim, kültür, sanat alanlarında çocuk ve gençlere yönelik yayın yapmaktadır. Bu sebeple dergiye ait içerik analizi yapılırken de bu başlıklar esas alınmıştır.

3.1. Mozaik Dergisinde Kültür Yazıları

Mozaik dergisinin kültür yazıları açısından zengin olduğu görülmektedir. Kültür kapsamındaki yazılar da tarih, genel kültür, Türk kültürü ve din kültürü alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Geçmişini bilmeyen bir neslin geleceğini sağlam inşa etmesi mümkün değildir. Genel Türk tarihi ve Bulgaristan Türkleri tarihinden bilgilerin verildiği "Tarih" bölümü, genç ve çocukların tarih bilgisi edinmesi açısından dikkate değerdir. Verilen bilgilerle hem çocuk ve gençlerin Türk tarihinden haberdar olması hem de Bulgaristan'da Türklerinin verdiği varlık yokluk mücadelesinden; yaşadığı acı, işkence dolu günlerinden ve uğradığı haksızlıklardan haberdar olunması sağlanmış.

Bulgaristan Türklerinin tarihi süreç içerisinde yaşadığı zor günler dergi sayılarında "Deliorman Türkleri", "Mayıs Anısına", "Soykırım", "Şehit Töreni", "Gurbet", "Göç", "Anma Töreni", "Harita", "Düşünce" başlıkları altında da işlenmiştir.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

"Tarihi Yerler", "Memleketim", "Atlas", "Türkiye", "Müze" başlıkları altında ise Türk coğrafyası, genelde Bulgaristan özelde Şumnu'da yer alan Türk kültürünün izleri ve Türk mimarisinin nadide eserleri; şehirler tanıtılmıştır. Tanıtımı yapılan yerler arasında Şumnu şehri ve mimari eserleri, Razgrad Kızçeşmesi, Varna şehri, Razgrad Kemaller Demir Baba Tekkesi, Razgrad İbrahim Paşa Camii, Şumnu Saat Kulesi, Gagauzlar, Azerbaycan, Balkanlar'dır.

Genel kültür alanında değerlendirebileceğimiz başlıklar altında da çocukların ilgisini çekecek bir dil ve anlatımla çeşitli hayvanlar ve bitkiler hakkında bilgilerin verildiği, "Dekoratif Bitkiler", "Hayvanlar", "Bitkiler"; ilginç bilimsel olayların anlatıldığı "Bilim ve Teknoloji", "Bilim"; sağlıklı bir yaşam için yapılması gerekenlerin anlatıldığı "Sağlık"; dünya, Bulgaristan ve Türkiye'de kutlanan belirli gün ve haftalara ilişkin bilgilerin verildiği "Belirli Günler"; Bulgaristan'da kutlanan karnavalların görsellerle desteklendiği "Karnaval" başlıkları yer almaktadır.

Din kültürü kapsamına değerlendirilebilecek "Bayram", "İnanç", "Ramazan", "Sünnet", "Kurban", "Din", "Kutlu Doğum" başlıkları altında Ramazan ve Kurban Bayramlarının birleştirici, bütünleştirici yanı; bayramlarda, Ramazan ayında, kandil gecelerinde neler yapılması gerektiği açık, etkileyici bir dille anlatılmıştır.

Dergide Türk kültürü unsurlarının tanıtıldığı ve örneklerinin verildiği başlıklar ise şu şekildedir: "Türk Tiyatrosu", "Yağmur Duası", "Folklor", "Masal", "Hikaye", "Hikaye /Masal", "Maniler / Hikaye", "Halk Masalları", "Mutfak", "Zeybek", "Türkülerimiz", "Gelenek", "Altın Eller", "Nasrettin Hoca". Bu başlıklar altında da türküler (Bulgar Dağında Yatarım, Bir Taş Attım Pencereye, Rahime ... türküleri sözleri ve notalarıyla), Tahir ile Zühre hikâyesi, Karagöz ile Hacivat, Nasrettin Hoca fıkraları, kına gecesi adetleri, düğün adetleri, mâniler, danteller, iğne oyaları, halk oyunları, aşure, Hıdırellez gibi Türk kültürünün birer parçası olan değerler anlatılmıştır.

3.2. Mozaik Dergisinde Sanat Yazıları

Genel Türk Edebiyatı ve Bulgaristan Türkleri Edebiyatından önemli kişilerin tanıtıldığı "Edebiyat" bölümü değerlendirme kapsamına alınan derginin bütün sayılarında (bir sayısı hariç) yer almıştır. Edebiyat bölümünde tanıtılan, eserlerinden örnekler verilen isimler ise şu şekildedir: Ahmet Aliş Tımış, Mevlana, Yahya Kemal, Evliya Çelebi, Can Yücel, Mehmet Fikri, Nazım Hikmet Ran, Muharrem Tahsin, Latif Karagöz, Naim Bakoğlu, Ömer Osman Erendoruk, Cengiz Aytmatov, Emel Emin, Orhan Pamuk, Ali Bayram, Mehmed Fikri, Müzekkâ Can, Ahmet Ali Has, Tevfik Fikret, Dede Korkut, Yunus Emre, İlyas İzzet vd.

"Fırça Darbesi" başlığı altında Bulgaristan Türklerinden ve Türkiye'den ressamlar fotoğraflarıyla tanıtılmış, eserlerinden örnekler

sunulmuştur. Behçet Sali Danacı, Bengisu Yıldırım, Vural Yıldırım, Ali Saraç, Sevil Cankurtaran, Remziye Ülker Efcan, Şenel Önal, Ressam Kamber, Aynur Açıkgöz, İsmet Terzi, Reyhan Durmuş, Ethem Baymak, Alisa Torosyan, Ressam Mehmet tanıtılan ressamlar arasındadır.

Ayrıca Bulgaristanlı Türk çocukların resimleri de kendisine bu başlık altında yer bulmuştur.

Şiirin konu edildiği, şiirlerden örneklerin sunulduğu, kültür evinin organize ettiği şiir etkinliklerinin aktarıldığı "Duygu Dolu", "Sevgi", "Şiir Şöleni", "Şiir Atölyesi" başlıkları da okuyucularına şiir zevki ve estetiği kazandırmak açısından önemlidir. Ayrıca, şiir, dergide ayrı bir öne sahiptir. Derginin her sayısında içindekiler sayfasından sonra (çoğunlukla şair Nurten Remzi'ye ait olmak üzere) ve son kapağın arkasında şiire yer verilmektedir. Ayrıca edebiyat, genç kalemler, tarih gibi farklı bölümlerde de şiir örneklerine sıklıkla rastlanmaktadır.

Şumnu türküleri sözleri ve notalarıyla birlikte "Müzik" başlığı altında okuyucularına sunulmuştur.

Tiyatro, müzik, ebru, sinema gibi diğer sanat dallarına ilişkin örnekler ve bilgiler ise "Sahne", "Ebru Sanatı", "Sanatçı", "Sanat", "Film" başlıkları altında verilmiştir.

3.3. Mozaik Dergisinde Eğitim Yazıları

Dergi içeriğindeki başlıkları, eğitim ve çocuk/gençler açısından değerlendirdiğimizde birbirine çok yakın olduğu kanaatindeyiz. Her iki kategoride de ortak nokta çocuk ve gençlere faydalı bilgiler vermek, eğitimin ve öğretimin önemini ön plana çıkarmak. İki kategori arasında ayırım noktası başlıklar altında eğitimin doğrudan ya da dolaylı olarak ele alınışı olmuştur.

Mozaik dergisinde değerlendirme kapsamına aldığımız sayılar içinde Türkçe ve Türk kültürü eğitimi noktasında "Türkçem" ve "Anadilim" başlıklarının ön planda olduğu görülmektedir.

"Türkçem" başlığı altında Türkçe eğitiminin önemi, 21 Şubat Anadili gününün önemi, Türkçe eğitimi konusunda Şumnu'daki Türk gençlerinin düşünceleri üzerinde durulmuştur.

Türk şiveleri ve örnek cümleler, Osmanlı Türkçesi, lehçe ve ağız, Türkçede sesler ve seslerin sınıflandırılması, ünsüz yumuşaması, ünsüz benzeşmesi, düzeltme işaretinin kullanım yerleri, büyük harflerin kullanıldığı yerler, soru eki, -ki aitlik eki, i- ek fiili, ki bağlacı, de/da bağlacı, özlü sözler, deyim, atasözü, bilmece gibi konular da "Türkçem" başlığı altında işlenmiştir.

"Eğitim" başlığı altında ise Bulgaristan'da yaşayan Türk genç ve çocuklarının, Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ve Türk kültürü alanında

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

yeterli donanıma sahip olabilmeleri için gerekli olan eğitimin öneminden bahsedilmektedir. Bu bağlamda da Türkiye'de çeşitli kurum ve kuruluşların desteği ile Bulgaristan'da yaşayan Türk genç ve çocuklarının, Türkçe öğretmenlerinin aldıkları eğitimler üzerinde durulmaktadır. Ayrıca yine "Eğitim" başlığı altında Prof. Dr. Hayriye Süleymanoğlu Yenisoğlu'nun "İkinci Dünya Savaşından Bu Yana Bulgaristan Türklerinin Türkçe Eğitimi - Zorunlu Göç Öncesi Bulgaristan'da Türkçe Eğitimi" başlıklı makalesi de dikkate değerdir.

Dergide genç ve çocuk okurların eğitimi için yer alan diğer başlıklar ve içerikleri de şu şekildedir:

Bulgaristan'da okul öncesi eğitiminin önemine dikkat çekildiği "Anaokulu"; kitap tanıtımının yapıldığı "Kitap Tanıtım"; Balkanlarda Türk kültürü eğitimin önemi ve gerekliliği "Türk Kültürü Eğitimi"; okula yeni başlayacak çocukların psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeleri için anne babaların neler yapması gerektiği "Okul", çocukların çizdikleri resimlerden hareketle nasıl bir ruh hâline sahip olduğu anne babaların anlayabileceğinin ip uçlarının verildiği "Psikoloji", ergenlik dönemi ergenlik döneminde bireylerin dikkat etmesi gerek hususların, çocuk, zeka ve hafıza arasındaki ilişkisinin anlatıldığı "Çocuklarımız".

3.4. Mozaik Dergisinde Çocuk ve Gençlik

Gelişimleri itibarıyla okul öncesi çocuklar, basılı materyallerde daha çok renkli, canlı, büyük boyutlu objelere ilgi duymaktadır ve ben merkezidir. Dergide, çocukların bu ihtiyaçlarına uygun olarak onların el kaslarını geliştirebileceği, renkleri ayırt edebileceği, kendisinin tek başına yapabileceği etkinlerin yer aldığı "Çocukça" bölümü bulunmaktadır. Oyun tekerlemeleri, bilmece ve bulmacalar da yine aynı bölümde okul çağı çocuklara uygun olarak hazırlanmıştır. Çocukça bölümünü ayrıcalıklı kılan bir diğer nokta da her sayıda bölgede yaşayan çocukların fotoğraflarının yayınlanmasıdır.

"Genç Kalemler", edebî becerileri olan çocuk ve gençlerin okuyucuyla buluşturulduğu, onların şiirlerine, yazılarına yer verildiği, Bulgaristan'da şiir, kompozisyon yarışmalarında dereceye giren eserlerin yayınlandığı bölümdür.

"Genç Yetenekler", başlığı altında azim ve eğitimle meslek sahibi olmuş, gençlerin hayat hikâyelerine yer verilmektedir.

"Aydın Kişiler", başlığı altında Bulgaristan'da tarihe mal olmuş değerlerin hayat hikâyeleri anlatılmaktadır.

Genç ve çocuklara öğretmenlik mesleği ve bu mesleği icra edebilmek için gerekli olan eğitim basamakları da "Meslek" başlığı altında ele alınmıştır.

Gençlerin ve çocukların ilgisini çekecek mantık, zekâ oyunlarının; gülmece unsurlarının; ilgi çekici doğa olayları ve bilimsel faaliyetlerin görsellerle desteklendiği bölümler ise şu şekilde sıralanabilir: "Çözüm", "Matematik", "Dahiler", "Bilgisayar", "Sihirbas", "Mevsimler", "Doğa Afetleri", "Doğa", "Sabun", "Mizah", "Disko"

"Yarışma" ve "Bağlama Kursu" bölümleri şiir, kompozisyon gibi edebiyat alanlarında yapılan yarışmaların duyurulduğu, yarışma sonuçlarının ilan edildiği; düzenlenen bağlama kurslarının bilgisinin verildiği bölümlerdir.

Çocuk ve gençleri spora özendiren, bölgede yapılan spor müsabakaları (özellikle güreş zira dünyaca ünlü pehlivan Koca Yusuf Şumnuşudur) ile ilgili bilgilerin sunulduğu başlıklar ise "Spor", "Güreşler"dir.

Dergide, daha çok gençlerin ilgisini çeken "Plaket" ve "Poster" bölümlerinde Bulgaristan'da yaşayan mahalli sanatçıların ve Türkiye'de yaşayan sanatçıların posterlerine yer verilmektedir.

3.5. Mozaik Dergisinde Yer Alan Diğer Yazılar

Dergide ilk sayısından itibaren hemen her sayıda yer alan "Haberler" bölümünde başta Deliorman olmak üzere Bulgaristan genelinde yaşayan Türklerin gerçekleştirdiği bilimsel-sanatsal etkinliklerin tanıtımı yapılmakta, Türkiye'de gerçekleştirilen bilimsel ve sanatsal faaliyetlerle ilgili haberlerin yanı sıra dünyadan da haberler verilmektedir.

Şumnu Kültür Evi tarafından organize edilen faaliyetlerin tanıtımının yapıldığı, Şumnu Kültür Evi üyelerinin başarılarının ve Şumnu Kültür Evine yapılan ziyaretlerin anlatıldığı bölüm "Şumnu Kültür Evi Haberleri" bölümüdür.

"Dernekler" bölümünde ise Bulgaristan'da faaliyet gösteren dernekler ve derneklerin etkinlikleri hakkında bilgiler verilmektedir.

"Posta" başlığı altında dergi okurlarının gönderdiği mektuplar, şiirler yayınlanmaktadır.

Bulgaristan'da ve Türkiye'de yapılan sanatsal, kültürel faaliyetlerin, toplantıların tanıtıldığı başlıklar ise şu şekildedir: "Söyleşi", "Faaliyet", "Varna Festivali", "Buluşma", "Gösteri", "Çalıştay", "Şenlik", "Toplantı", "Bağış", "Jübile", "Balkan Kadınları", "Dünya Kadınlar Günü", "Hoşgörü", İlan, "Kutlama", "23 Nisan".

Derginin yazı ve yayın müdiresi Nurten Remzi'nin Türkiye'de geçirdiği beyin kanaması sonrasında kendisini hayata bağlayan Türk doktorlarına teşekkürlerini sunduğu "teşekkür" bölümü Mozaik dergisinde bir kez yer almıştır.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

Sonuç

Yıllarca, tek kelime Türkçe konuştuğunda para cezasına çarptırılan ve türlü eziyetlere uğrayan; Türkçe ada sahip olduğunda aşağılanan ve adını değiştirmek zorunda bırakılan; gelenek, göreneklerini ve inançlarını yaşatması, yaşaması yasaklanan; göçe zorlanan Bulgaristan Türklüğünün bugün aynı topraklarda varlığını sürdürebilmesinin yegane sebebi dil ve kültürlerine sahip çıkmalarıdır. 1985 ve 1989 olaylarında Türklerin istediği sadece iki şey vardı: ana dillerini konuşabilmek ve isimlerinin değiştirilmemesi.

Bugün bile Bulgaristan Türkleri için hayata tutunmak, Türkçeye ve Türk kültürüne sahip çıkmak, yaşatmak çok kolay değildir. Ancak bunun için mücadele eden dernek ve yayınlar arasında Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Mozaik dergisi tarihteki yerini almıştır. Yaptığımız incelemeler göstermiştir ki gerek Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi gerekse Mozaik dergisi Türkçe ve Türk kültürünün yaşatılmasında, yayılmasında kendi imkânları çerçevesinde çok önemli çalışmalara imza atmıştır.

Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi bünyesinde Mozaik Dergisi, Edebiyat Kulübü, Genç Kalemler Edebiyat Kulübü, Şen Mozaik Çocuk Korosu, Karagöz Tiyatrosu, El İşleri Kulübü, Kız Saz Orkestrası, Kız Zurna Grubu, Kız Davul Grubu, Destan Folklor Grubu, Kütüphane Kulübü oluşturulmuştur. Bu kulüp ve gruplar Bulgaristan'da :

-Türk kültürü unsurlarını canlandırma, inceleme, koruma, tanıtma aynı zamanda Bulgaristan Türk halk oyunlarını, türkülerini, mânilerini, atasözlerini, efsanelerini, edebiyatını, ninnilerini, masallarını, kısacası Bulgaristan Türk kültürü unsurlarını canlandırma, inceleme, koruma, tanıtma faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

-Ayrıca yerli ve uluslararası festival, konser, karnaval, seminer, toplantılara katılarak Bulgaristan Türk kültürünü tanıtmış ve Türkçenin ve Türk kültürünün yayılması ve yaşatılması için yarışmalar, kurslar, geziler, şenlikler vs. düzenlemiştir.

-Türk edebiyatı, tarihi, kültürü açısından önemli şahsiyetlerin tanıtımını yapmış; önemli gün ve gecelerin (Kurban Bayramı, ramazan Bayramı, Kandil Geceleri, Doğum ve Ad Günleri, Hıdırellez, Kızıl Yumurta, Noel, Dünya Kadınlar Günü vs.) kutlama faaliyetlerinde bulunmuştur.

-Saygı, hoşgörü ve sevgi, dayanışma, güven duygularını sadece Türkler arasında değil farklı etnik gruplar arasında da temin etmiştir.

Mozaik dergisi de Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evinin bir yayını olarak aynı amaçlara hizmet etmektedir. Mozaik dergisi adı gibi rengarenk ve dolu içeriğe sahiptir. İçeriğinde ele aldığı bölümlerle (Tarih, Soykırım, Deliorman Türkleri; Tarihi Yerler, Memleketim, Atlas; Bilim, Bilim ve

Teknoloji, Sağlık; Masal, Türkülerimiz, Mutfak, Gelenek; Edebiyat, Fırça Darbesi, Şiir, Türkçem, Anadilim, Eğitim; Çocukça, Genç Kalemler, Mizah, Disko, Yarışma, Poster; Haberler, Dernekler, Posta vs.) Bulgaristan'da yaşayan Türk genç ve çocuklarının eğitimine, kültürüne dikkate değer katkılar sağlamıştır.

Mozaik dergisinde ele alınan bölümlerde verilen bilgilerle okurlarının;

-Türk dünyasından ve geçmişinden haberdar olması,

-Yaşadığı coğrafyayı, Türkiye ve Türk coğrafyasını tanınması,

Bilim ve teknolojiye ait gelişmeleri takip etmesi, genel kültür bilgisine sahip olması,

-Türk kültürü unsurlarını tanınması, içselleştirmesi aynı zamanda Bulgaristan Türk halk oyunlarını, türkülerini, mânilerini, atasözlerini, efsanelerini, edebiyatını, ninnilerini, masallarını, kısacası Bulgaristan Türk kültürü unsurlarını tanınması, içselleştirmesi, yaşatması,

-Türkçenin dil özelliklerinin farkına varması, ana dilinin önemini bilmesi, Türkçeye sahip çıkması,

-Dinî değerlerini bilmesi, sosyal ve özel hayatında dinî inançlarının gereğini yerine getirmesi,

-Sanatın ve edebiyatın her alanına karşı ilgi duyması, önde gelen Türk ve dünya şair ve yazarlarını tanınması, Türkçe şiirler, yazılar yazmaya istekli olması,

-Toplumda önemli yere sahip, meslek sahibi, azimli, çalışkan kimseleri rol model alması,

-Dünyada, Türkiye'de, Bulgaristan'da ve Şumnu'da gerçekleşen bilimsel, sanatsal, sosyal olaylardan haberdar olması sağlanmıştır.

Mozaik dergisinin belli başlı şair ve yazar kadrosu bulunmamaktadır. Muhtelif sayılarda muhtelif şair ve yazarlarla karşılaşılır.

Çılgın arabalar başlığıyla modifiye edilmiş araçların fotoğrafları, yerli ve Türkiye'den sanatçıların posterleri, şenlik, eğlence, kutlama haberleri ve bunlara ait fotoğrafları dergide klasikleşmiştir. Bu durum üç yönüyle ele alınabilir; birincisi gençlerin ilgisini dergiye çekmek, ikincisi gençlerin ilgisini çekerek Türkçeyi öğrenmelerini sağlamak (örneğin Barış Manço'nun posterini yanında ona ait şarkısının sözleri de yer almakta. Mozaik, S.2), üçüncüsü ise yerel sanatçıların yeni nesillere tanıtımını sağlamak.

Dergide okuyucu mektuplarının, şiirlerinin yayınlanması ve şiir kompozisyon yarışmalarıyla dereceye girenlerin ödüllendirilmesi Türkçeyi doğru, etkili kullanma konusunda teşvik için etkili bir yol olmuştur.

Ülker Şen

Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi İle Mozaik Dergisinin Türkçe ve Türk Kültürüne Katkıları Bakımından Değerlendirilmesi
Evaluation of Şumnu (Shumen) Nazım Hikmet Cultural House and Mozaik Journal Operating in Bulgaria in Terms of Contributions to Turkish Language and Culture

"Çocukça" bölümü istisnasız her sayıda çocuklar için eğlenceli ve eğitici bir bölüm olarak karşımıza çıkmıştır. Tekerlemeler, sayımacalar, bilmeceler, fıkralar, şiirler, ninnilerle çocuklar hem kültürünün birer parçasını hem de dilini öğrenirken boyama, katlama, el işi, gibi etkinliklerle de el becerisini geliştirmektedir.

Ayrıca dergi, birleştirici, bütünleştirici yönüyle de dikkat çekmektedir. Farklı etnik gruplarla saygı, sevgi, hoşgörü çerçevesinde birlikte olunabileceğinin örnekleri derginin muhtelif sayılarında vurgulanmaktadır. Bununla birlikte Bulgaristan'da ve Şumnu'da Mozaik dergisi ve Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi dışında kalan dergi/gazete ve dernekler de dergide tanıtılmakta, faaliyetlerine ilişkin bilgiler verilmektedir. Bu da derginin Türk birliğini gözetmesi yönüyle önemlidir.

Kendi imkânları ölçüsünde faaliyet gösteren Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi ve Mozaik dergisi Bulgaristan'da kuruluş amaçlarını yerine getirmiş gibi görünmektedir. Bundan sonrasında aydınların, iş adamlarının, sanatçıların, devlet yetkililerinin destekleri esirgenmemelidir. Türklerin Bulgaristan'da bıraktığı izleri, değerleri araştırmak, incelemek, canlı tutmak, yaşatmak, Türk kültürü ve Türkçe açısından olduğu kadar Bulgaristan Türklerinin hakları açısından da gereklidir.

Bulgaristan'da Türkçe ve Türk kültürünün yaşamasına ve yayılmasına hizmet eden Şumnu Nazım Hikmet Kültür Evi Yöneticisi ve Mozaik dergisi yazı ve yayın müdiresi Nurten Remzi'ye başta olmak üzere, bu alanda çalışan, emek veren, gönlünü ortaya koyan herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu arada kültür evinin faaliyetlerini sürdürebilmesi, Mozaik dergisinin yayın hayatına tutunabilmesi için gerek maddi gerekse manevi desteğe ihtiyacı olduğunu hatırlatmak isteriz.

KAYNAKLAR

- Acaroğlu, M. T. (1990). *Bulgaristan'da 120 Yıllık Türk Gazeteciliği: 1865-1985*. [İstanbul]: Gazeteciler Cemiyeti.
- Alp, İ. (1990). *Belge ve Fotoğraflarla Bulgar Mezalimi (1878-1989)*, Ankara: Trakya Üniversitesi Yayınları.
- Kâmil, İ. (1989). "İkili ve Çok Taraflı Siyasi Antlaşmalar, İnsan Haklarına İlişkin Belgeler ve Bulgar Anayasasına Göre" *Bulgaristan'daki Türklerin Hakları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası.
- Köksal, O. (2005). XIX. Yüzyıl Ortalarında Şumnu'daki Garimüslim Sekenenin Demografik, Sosyo-Ekonomik Görünümü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 185-213.
- Memişoğlu, H. (1995). *Bulgaristan'da Türk Kültürü*. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Okay, C. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yay.

- Okday, İ. H. T. (1980?). *Bulgaristan Türk Basını*. İstanbul: Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş.
- Özlem, K. (2008). Bulgaristan Türklerinin Tarihsel Süreç İçerisinde Dönüşümü, AB Üyelik Süreci ve Türk Azınlığa Etkileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal Of International Social Research*. 1 (2), 341-371. 21 Haziran 2013, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt1/sayi2/sayi2pdf/ozlem_kader.pdf
- Tahir, N. A. (2009). *1945 Sonrası Bulgaristan Türklerine Yönelik Asimilasyon Politikası. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Toğrol, B. (1989). *112 Yıllık Göç (1878-1989) (1989 Yazındaki Üç Aylık Göçün Tarihi Perspektif İçinde Psikolojik İncelenmesi)*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Yalçın, E. (2009). Türk-Bulgar Ortak Kültürü. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*,(43), 555-576. 21 Haziran 2013, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/45/1142/13391.pdf>
- National Statistical Institute (NSİ) (Bulgaristan Millî İstatistik Enstitüsü) <http://www.nsi.bg>
- Mozaik. (2007). S.1.
- Mozaik. (2012). S. 61.
- Mozaik. (2011). S. 44.
- Mozaik. (2012). S.55.
- Mozaik. (2008). S. 13.
- Mozaik. (2009). S. 21.
- Mozaik. (2012). S. 60.
- Değerlendirmeye Alınan Dergi Sayıları**
- Mozaik. (2007). S.1, S. 2.
- Mozaik. (2008). S. 3, S. 4, S.5, S. 6, S. 7, S. 8, S.9, S. 10, S. 11, S. 12, S. 13, S. 14.
- Mozaik. (2012). S.51, S. 52, S. 53, S. 54, S. 55, S. 56, S. 57, S. 58, S. 59, S. 60, S. 61.